

21.09.2016 • Leestijd 5 - 6 minuten

In het vliegtuig naar Barcelona be kroop me het gevoel dat de samenleving één kant op dendert: meer toerisme, meer consumptie, meer uitstoot. Maar dat is niet het hele verhaal.

Elke dag vechten talloze mensen voor een leefbare wereld

*Correspondent
Klimaat &
Energie*

Jelmer **MOMMERS**

Waar de mensen in de stoelen achter me over praten voor we opstijgen: of ze zijn ingelogd op het wifi van Schiphol ('Dat kan hoor, waarom doe je dat niet?'), hoe je een goldcard krijgt en welke voordelen die heeft (toegang tot de lounge ruimte op het vliegveld waar je drankjes mag pakken), waarom er ineens een politiebusje rondrijdt, of er een bom gaat ontploffen ('Nee toch, haha'), hoe duur de 3G-bundels zijn in Spanje, hoe je de pushmeldingen met beursberichten uitschakelt ('Je abonneert je een keertje en je komt er nooit meer van af, zo irritant'), dat we twintig minuten vertraging hebben.

De mensen in de stoelen achter me geven geen antwoord op de vragen in mijn hoofd. De vraag hoeveel brandstof deze vlucht kost en waar die vandaan komt en onder welke omstandigheden die gewonnen is. Hoeveel CO₂ en fijnstof er de lucht ingaan de komende uren en hoe ongezond dat is. Of de nadelen opwegen tegen de voordelen van een weekendje Barcelona, en zo niet, wie daar dan wanneer verantwoordelijkheid voor moet nemen. Of het had geholpen

als ik dat dit weekend had gedaan. En wat je aanmoet met het feit dat de mensen die kunnen betalen voor dit soort reisjes - mensen zoals ik - hoogstwaarschijnlijk niet diegenen zijn die betalen voor de gevolgen.

Het zijn vragen die me steeds meer bezighouden. Dat kan ook niet anders: ik verdiep me als journalist nu al jaren in klimaatverandering. Je kunt niet blijven schrijven dat de uitstoot naar beneden moet als je daar zelf niet (genoeg - en wanneer is het genoeg?) aan bijdraagt.

Natuurlijk, niemand heeft baat bij martelaarschap of navelstaarderij ingegeven door schuldgevoelens. Tegelijk moeten we toch eerlijk zijn: de voetafdruk van de meeste westerlingen overschrijdt de grenzen van de planeet. In juli werd bekend dat de biodiversiteit op bijna 60 procent van de aarde tot onder een 'veilig' te noemen niveau is gezakt. Wat betekent dat essentiële functies die de natuur vervult, zoals de bestuiving van gewassen, de zuivering van water en het vruchtbaar maken van de bodem, in het geding zijn. We spelen ecologisch roulette, zeiden de onderzoekers. Niet veel later begon een cruiseschip met duizend toeristen aan een tocht over de smeltende Noordpool.

Twee zonnepanelen en een winkelverslaving

Het kan geen kwaad soms in de spiegel te kijken. Zeker als je zelf tripjes maakt die misschien wel in de mate van decadentie verschillen van die cruise, maar niet in wezen. De aanleiding voor dit tripje was een bruiloft en de reden dat ik

vlieg is tijdgebrek: ik had rondom de bruiloft verplichtingen in Nederland en de trein was daarom te langzaam.

Ik weet niet eens zeker of de trein wel beter voor het milieu zou zijn geweest. Je rijdt dan bijvoorbeeld met de tgv door Frankrijk en dat land haalt z'n stroom vooral uit kerncentrales. Dat zorgt dan wel voor minder CO₂-uitstoot dan pak 'm beet een trein die op kolenstroom rijdt, maar is het ook verstandig voor de echt lange termijn? Kernafval blijft honderden duizenden jaren giftig.

Massatoerisme voortgestuwd door kerosine blijft nog wel even bestaan

Terwijl we wegtaxiën, zie ik buiten twee zonnepanelen, ze zijn geïnstalleerd op een trap bij de gate. Zet dat zoden aan de dijk? Waarom ligt Schiphol nog niet vol met zonnepanelen? Zullen we ooit vliegen op schone energie? Er is laatst een zonnevliegtuigje de wereld rondgevlogen. Maar er was maar één stoel - voor de piloot - en het toestel stond maanden aan de grond vanwege technische problemen. Massatoerisme voortgestuwd door kerosine blijft nog wel even bestaan en dat staat op nogal gespannen voet met het toekomstige stabiele leefklimaat dat we zo hard nodig hebben.

Op de slurf waar ik net doorheen ben gelopen staat een reclame van een bank. *'Retail therapy, here I come.'* De winkelverslaving als aangemoedigde conditie.

Hoe moet je je verhouden tot het feit dat de samenleving soms één kant op lijkt te denderen? Dat 'de media' ons keer op keer wijsmaken dat onze individuele consumptie ertoe doet, maar ons politieke engagement niet. Want de markt is

nu het domein van de maakbaarheid: waar je jezelf kunt stileren, waar je je authenticiteit koopt in de vorm van de juiste producten - de premisse van iedere reclame en ieder lifestylemagazine.

In dezelfde media wordt politiek neergezet als het gezelschapsspel van een groepje losgezongen mannen in Den Haag en elders. Daar doe je niets aan, lees de krant maar, ze zijn niet eens echt te vertrouwen, die lui - dat is de ondertoon van bijna ieder interview. (*C'est le ton qui fait la musique*, zei mijn oma vaak, en wat dat betreft is journalisten collectief cynisme aan te rekenen.) De politieke arena zou een feest van de verbeelding en de maakbaarheid moeten zijn, maar is in het tegendeel veranderd. En dus lijkt de samenleving één kant op te denderen.

Maar is dat alles?

Goed kijken. Voor we opstijgen legt de vrouw naast me haar hand bij haar man op schoot. Hij omklemt haar hand met de zijne en geeft haar een geruststellend kneepje. Ze lacht.

Jezelf herinneren dat we niet bij nul hoeven te beginnen. Dat schrijft Rebecca Solnit zo mooi. Ze noemt het de schaduweconomie van de hoop: het collectief van mensen dat dag in dag uit de harde kanten van het kapitalisme dempt, omdat ze dag in dag uit onbaatzuchtig handelen, uit liefde voor de ander, met de beste bedoelingen.

De mensen die er al lang geleden voor hebben gekozen zo min mogelijk te vliegen. De mensen die samen de stranden schoonmaken. Die fietsen in plaats van autorijden. Die leven

voor de dingen waarvan de waarde niet in geld is uit te drukken: een feest, een vriendelijk gebaar, een glimlach.

In de schaduw economie van de hoop leven mensen voor dingen waarvan de waarde niet in geld is uit te drukken

Deze schaduw economie draait op het verlangen naar betere tijden en bestaat naast de economie die de aarde plundert, doorkruist haar continu. De groep van mensen die dagelijks strijdt voor een leefbare wereld is in de media ongeveer onzichtbaar. Maar hij is er, hij heeft een bewustzijn dat alle landsgrenzen overstijgt en groeit gestaag. Kijk maar hoeveel mensen er ineens bij Occupy stonden, en later in het Maagdenhuis van de UvA, en bij de rally's van Black Lives Matter, en in de straten van Parijs om te pleiten voor klimaat rechtvaardigheid.

De ene strijd voedt en inspireert de andere en zo groeit de schaduw economie van de hoop. En naarmate klimaatverandering steeds heviger gevolgen krijgt, zullen deze mensen de gevolgen weer dempen. Misschien lukt het gaandeweg wel de verbeelding in ere te herstellen en de collectieve maakbaarheid te herontdekken.

Niet te smal kijken. Misschien runnen de mensen op de rij achter me wel samen een voedselbank. Of een biologische boerderij. Misschien is hij uitvinder en zij kraamvrouw. Misschien is hun dochter hoogzwanger en zijn ze daarom zo druk met het internet, willen ze continu bereikbaar zijn, mocht het kindje vroeg komen.

Eerlijk toegeven dat ik deze overpeinzing wel opschrijf, maar niet zou hebben uitgesproken als ik met andere

bruiloftgangers was gereisd. Een groepje vrienden reed eerder met de auto die kant op en zij gingen enorm steigeren toen ik iets zei over de milieu-impact van de volksverhuizing die nodig was voor deze bruiloft. Ook in progressieve kringen wordt het niet gewaardeerd als je *party poopt*, dus doe ook ik in levenden lijve vaak laconiek over het klimaat. Maar steeds minder. En niet hier, nu niet.

We vliegen steil omhoog door een wolk. Daaronder: een geordend land, rechte lijnen als op een tekentafel, bewoond door mensen met de beste bedoelingen.

Meer lezen?

de
Correspondent

Je las de pdf-versie van dit verhaal. Voor het volledige artikel met links, infocards, eventuele videos en ledenbijdragen, ga naar: <https://decorrespondent.nl/5282/elke-dag-v-echten-tallose-mensen-voor-een-leefbare-wereld/532887083058-8a27275d>

De Correspondent is een dagelijks, advertentievrij medium met als belangrijkste doelstelling om de wereld van meer context te voorzien. Door het nieuws in een breder perspectief of in een ander licht te plaatsen, willen wij het begrip 'actualiteit' herdefiniëren: niet om je aandacht te trekken, maar om je inzicht te bieden in hoe de wereld werkt.

decorrespondent.nl

Alle verhalen lezen? Dat kan voor €6 per maand op: decorrespondent.nl